

EXPEDITIE OPEN SCHOOL

- FASE 0 **VOORBEREIDINGEN**
- FASE 1 **ONDERZOEKEN**
- FASE 2 **VAN IDEE NAAR PLAN**
- FASE 3 **MAKEN**
- FASE 4 **TESTEN**
- FASE 5 **PRESENTEREN**
- FASE 6 **RESULTAAT**

INTRO

Iedereen wil goed onderwijs. En om goed onderwijs te realiseren, moet er een blijvende dialoog plaatsvinden tussen het onderwijs en de samenleving. Hoe kan die samenleving meer de leeromgeving van leerlingen worden in plaats van dat het leren grotendeels binnen de hoge muren van de school plaatsvindt? De wereld buiten de school biedt een onuitputtelijke bron van kennis en sociaal kapitaal dat benut kan worden. Bovendien ontstaat zo vanzelfsprekend een wisselwerking tussen maatschappelijke ontwikkelingen en het onderwijs.

Om het lerend en vernieuwend vermogen van leerlingen, leraren en scholen te versterken, experimenteerde [Kenniland](#) in het schooljaar 2016/2017 met de eerste Expeditie Open School. Samen met [Spring High](#), een onderwijsinitiatief in Amsterdam Nieuw-West voor leerlingen van 10 tot 16 jaar, onderzocht Kenniland hoe

school en buurt samen kunnen werken aan de uitdagingen in en van de wijk. De [Expeditie Open School](#) is geïnspireerd op verschillende [onderwijsvernieuwingsprogramma's](#) en Nederlandse en internationale [social labs](#) (projecten waarin gewerkt wordt aan maatschappelijke vraagstukken met allerlei betrokkenen uit een stad of wijk) van Kenniland.

Tijdens de Expeditie trekken leerlingen en docenten hun wijk in om samen met ouders, buurtbewoners, ondernemers, gemeente en andere betrokkenen op zoek te gaan naar oplossingen voor grootstedelijke vraagstukken in het klein. In deze handleiding beschrijven we hoe zo'n Expeditie er ook voor jouw school uit kan zien. We doorlopen verschillende fases, die we verduidelijken met een praktijkvoorbeeld uit de Expeditie met Spring High.

FASE 0 VOORBEREIDINGEN

CHECKLIST | Wat moet je allemaal regelen voorafgaand aan de Expeditie?

- Kies in overleg met contacten uit de wijk (en eventueel de gemeente of het stadsdeel) een maatschappelijk vraagstuk.
- Zoek organisaties uit de buurt die het vraagstuk omarmen en als opdrachtgever willen fungeren.
- Leg contact met experts die kunnen helpen tijdens de verschillende fases, zoals grafisch vormgevers, kunstenaars of fotografen.
- Werk samen met de school aan een planning voor integratie van de Expeditie in het reguliere lesprogramma.

VRAAGSTUK | Wanneer weet je of je een passend vraagstuk gevonden hebt? Het is belangrijk dat het een probleem is dat in de wijk speelt, waar buurtbewoners en lokale ondernemers mee te maken hebben, en waarvoor de leerlingen in een paar maanden een passende oplossing kunnen vinden.

ORGANISATIES | De betrokken organisaties en bedrijven (lieft komen ze uit de buurt van de school) leveren een opdracht aan de leerlingen die valt binnen het maatschappelijk vraagstuk. Hoe meer betrokken de organisaties zijn, hoe beter.

PLANNING | Een Expeditie Open School neemt minimaal vijf dagen in beslag voor de

leerlingen, een dag per fase. Hou er rekening mee dat werken aan een vraagstuk uit de buurt om een flexibele planning vraagt!

VOORBEELD | De binnenstad van Amsterdam wordt steeds drukker en de groei van het toerisme blijft toenemen. De gemeente probeert bezoekers te spreiden naar andere delen van de stad om de druk op het centrum te verlichten. Daarom onderzochten we samen met leraren en leerlingen van Spring High de vraag: hoe krijgen we meer toeristen naar Nieuw-West? Voorafgaand aan de Spring High Expeditie hebben we opdrachtgevers gezocht die allemaal een eigen kijk op toerisme hebben, zo deden o.a. De School, The Student Hotel, Van Eesteren Museum, Nice Nieuw West en de OBA mee.

FASE 1

ONDERZOEKEN

ONDERZOEKSVRAGEN OPSTELLEN | In de eerste fase van de Expeditie verkennen leerlingen en leraren het vraagstuk. Wat is het probleem? Wie zijn erbij betrokken? En wat betekent het probleem voor henzelf en hun buurt?

ONDERZOEK DOEN | Vervolgens bedenken ze hoe ze het vraagstuk samen willen onderzoeken. Gaan ze interviewen, foto's maken, meedoen? En wat is daarvoor nodig? Wanneer ben je een goede onderzoeker?

VOORBEELD | Tijdens de eerste expeditiedag hebben de leerlingen onderzocht wat toerisme eigenlijk betekent. Welke toeristische plekken zijn er en waarom gaan mensen hier naar toe? Heb je zelf ervaring als toerist? Wat is leuk voor toeristen in Nieuw-West? Om het vraagstuk behapbaar te maken, zijn al deze vragen samengevoegd op een poster die de leerlingen in groepjes konden invullen. Klik [hier](#) om de poster te bekijken.

FASE 2 VAN IDEE NAAR PLAN

IDEEËN GENEREREN | De leerlingen gaan op bezoek bij de opdrachtgevers om hen beter te leren kennen en meer over de opdracht te horen. De leerlingen leren welke organisaties er in de buurt zijn, en hoe zij naar het vraagstuk kijken. Ze gaan met de opdrachtgevers brainstormen over mogelijke oplossingsrichtingen.

VOORBEELD | Tijdens de tweede expeditiedag gingen de leerlingen in groepjes op bezoek bij zeven verschillende opdrachtgevers in Nieuw-West. Om ze te helpen goede vragen te stellen, kregen ze een boekje mee met aanwijzingen om onderling rollen en taken te verdelen, om een gesprek met de opdrachtgever te voeren en aantekeningen te maken. Aan de hand van dit boekje konden ze ook samen met de opdrachtgever een plan maken om hun idee verder vorm te geven. Bekijk dit boekje [hier](#).

FASE 3

MAKEN

PROTOTYPE | In de prototypefase werken de leerlingen aan een testbare versie van hun idee, zodat ze het kunnen voorleggen aan elkaar, aan betrokken organisaties en aan buurtbewoners. Het is nu tijd om aan de slag te gaan en te ontwerpen, te bouwen en te maken. Tijdens dit proces leren kinderen wat haalbaar is en wat niet, en hoe ze een idee in praktijk brengen.

EXPERTS | Om leerlingen te begeleiden in het proces van idee naar prototype, kun je in deze fase ontwerp-experts inschakelen. Ze helpen om de volgende stap te zetten, namelijk dichterbij een testbare oplossing voor de opdracht.

VOORBEELD | Op de derde expeditiedag werkten de leerlingen hun idee verder uit. Elk groepje kreeg begeleiding van een kunstenaar of ontwerper. Zo heeft een groepje samen met een grafisch ontwerper ansichtkaarten gemaakt en een ander groepje heeft samen met een filmmaker een [vlog](#) gemaakt.

FASE 4 TESTEN

BETER MAKEN | Door met hun prototype de wijk in te gaan en mensen om feedback te vragen, leren de leerlingen hoe ze hun oplossing nog beter kunnen maken. Het is belangrijk dat ze het perspectief van andere mensen op hun oplossing begrijpen en op deze manier onderzoeken hoe de oplossing kan werken voor verschillende mensen.

FEEDBACK | Als eenmaal alle feedback is verzameld, moet deze worden ingezet om de oplossing te verbeteren. Op basis van de feedback worden de ideeën aangepast en kunnen ze opnieuw getest worden.

VOORBEELD | Tijdens de vierde expeditiedag hebben de leerlingen hun prototype getest door om feedback te vragen bij buurtbewoners, bij opdrachtgevers en bij elkaar met behulp van [dit formulier](#).

FASE 5

PRESENTEREN

OP HET PODIUM | In de laatste stap van de Expeditie presenteren de leerlingen hun nieuwe oplossingen en aanpakken aan de leraren, ouders, betrokken organisaties en bedrijven, en buurtbewoners. Ze laten hun prototypes zien en vertellen over het proces. De eindpresentatie is hét moment om aan de buurt te laten zien waar de leerlingen samen met allerlei organisaties aan hebben gewerkt, en wat dat voor de buurt betekent.

VOORBEELD | De laatste expeditiedag voor de leerlingen van Spring High vond plaats bij een van de opdrachtgevers. In een grote zaal kregen alle groepjes een marktkraam om hun werk tentoon te stellen en één voor één mochten de groepjes een presentatie geven aan de hele zaal. Voorafgaand zijn er [flyers](#) uitgedeeld in de buurt. Bekijk [hier](#) de foto's van de eindpresentaties.

FASE 6

RESULTAAT

COMPETENTIES | Aan het eind van de Expeditie Open School begrijpen de leerlingen hoe ze een groot maatschappelijk vraagstuk kunnen onderzoeken. Ze hebben gewerkt aan hun creativiteit, individuele en sociale ontwikkeling, kritisch denken en handelen, eigen initiatief, verantwoordelijkheid, ondernemerschap en aan nieuwe vormen van samenwerken. Daarnaast zijn er nieuwe verbindingen gelegd met de buurt door de samenwerkingen met verschillende organisaties. En wanneer de opdrachtgevers tijdens de Expeditie echt enthousiast zijn geworden over de bedachte oplossingen

kunnen zij deze – samen met de school – gaan uitvoeren.

VOORBEELD | De opdrachtgevers die betrokken waren bij de Spring High Expeditie waren enthousiast over het samenwerken met de leerlingen. Verschillende projecten zullen verder uitgewerkt worden. Zo gaf The Student Hotel aan het idee van een fietsroute door de wijk verder te willen ontwikkelen met de leerlingen. Voor Spring High is daarmee aan het eind van de Expeditie een netwerk buiten de muren van de school tot stand gekomen, waar zeker verder op gebouwd gaat worden.

TOT SLOT

Hoe kan de omgeving als geheel meer de leeromgeving van leerlingen worden, in plaats van dat het leren grotendeels binnen de hoge muren van de school plaatsvindt? Daar probeert de Expeditie een oplossing voor te vinden, die ook leidt tot impact in de buurt: er worden concrete oplossingen ontwikkeld voor vraagstukken die lokaal spelen, met gedeeld eigenaarschap omdat ondernemers, buurtbewoners, de gemeente en andere organisaties vanaf het begin betrokken zijn. De samenleving buiten de school biedt een onuitputtelijke bron van kennis en sociaal kapitaal dat benut dient te worden.

Onderwijs moet (jonge) mensen ondersteunen op weg naar een waardevolle rol in de samenleving. Leerlingen van Expeditie Open School werken aan hun zelfvertrouwen en zelfredzaamheid door te leren over hun eigen rol in maatschappelijke vraagstukken, hoe ze zelf actie kunnen ondernemen en oplossingen kunnen bedenken en uitvoeren. Dit is precies wat we met de Expeditie willen bereiken: jongeren steunen om hun eigen plek te vinden en hun talenten te ontwikkelen.

Meer informatie?
www.kennisland.nl

COLOFON

Tekst: Simone van de Wetering
en Nora van der Linden
Vormgeving: Minke Dijkstra

Contactgegevens

Kennisland
De Ruijterkade 128
1011 AC Amsterdam
+31205756720

www.kl.nl

LICENTIE

Op de publicatie is een Creative Commons
Naamsvermelding-licentie van toepassing.

Deze publicatie mag worden bewerkt,
doorgestuurd, geüpload, gedownload,
gekopieerd en anderszins verspreid, zolang
de titel van de publicatie en de namen van
de makers vermeld worden. De gehele
licentietekst is te vinden op: [https://
creativecommons.org/licenses/by/4.0/](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Als je deze publicatie wilt hergebruiken kun je
de volgende methode van naamsvermelding
aanhouden: Expeditie Open School (Kennisland,
2018) [CC BY](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

